

Het is een hele omschakeling naar de lezing van Mauro Ferri uit Italië. Hij is geïnteresseerd in vogeltorens. Hierin broedden wilde vogels waarvan de jongen verdwenen in de pot. Verlekkerd laat de omvangrijke Italiaan een foto zien van een toren waaruit vroeger wel 17 kilo gierzwaluwvlees werd geoogst in één seizoen. Maar Mauro blijkt de toren nu te gebruiken voor onderzoek. Alle vogels worden geringd, en het zijn er velen. Inmiddels is hij via vele antieke schilderijen op zoek naar meer torens. Want hedentendage worden alle openingen juist afgedicht om de vogels buiten te houden. Mauro probeert dat te voorkomen en de grote kolonies te behouden.

Oeps, Jan we moeten vertrekken, anders missen we het vliegtuig. We sluipen naar voren, bedanken Ulrich heel hartelijk voor zijn prachtige initiatief en horen al van een vervolg op dit seminar, mogelijk in Eilat in Israel. We kijken elkaar aan en denken hetzelfde: Gaan we dan ook paragliden.....

Moe maar zeer voldaan en met veel nieuwe informatie en contacten keren we in Noordwijk terug. Tenslotte een tip: Loop eerst even door je spamfilter voordat je alles weggooit.....

Hein Verkade

Plantengroei in de nieuwe duinen in 2009

Jelle van Dijk

In de winter van 2007/2008 werd de 'zwakke schakel Noordwijk' onder handen genomen. Dit resulteerde in een dijk langs de Koningin Wilhelminaboulevard met daarvoor een nieuwe duinstrook van 60-80 meter breedte. Het zand voor deze nieuwe duinen was opgezogen van een plek op 20 km uit de kust. Met dit zand werden dus beslist geen zaden of plantendelen van elders aangevoerd. Vandaar dat met grote belangstelling naar de eerste pioniers in dit zand gekeken werd. In de Strandloper van december 2008 heb ik verslag gedaan van de vegetatie die zich in de eerste zomer na de werkzaamheden in de nieuwe duinstrook ontwikkelde. In totaal wisten 110 verschillende soorten planten zich in dit nieuwe gebied te vestigen. Hierbij waren bijzondere soorten als Gele hoornpapaver, Strandmelde en Bilzenkruid.

Gelet op het voorgaande waren de verwachtingen in 2009 hoog gespannen. Zouden de honderden kiemplanten van de Blauwe zeedistel dit jaar uitgroeien tot prachtige bloeiende planten? En welke nieuwe soorten zouden zich in 2009 hier gaan vestigen. Met deze gedachten in het hoofd ging ik op 21 juli 2009 zigzaggend de gehele duinstrook door. Het resultaat was enigszins teleurstellend. Hier en daar waren inderdaad Blauwe zeedistels in bloei gekomen, maar van een zee van blauwe bloemen was in het geheel geen sprake. Ook de Zeeraket, die in 2008 enkele weken lang deze duinen lichtpaars kleurde, was nu nauwelijks meer te vinden. Verder viel het met nieuwe soorten in 2009 ook wat tegen.

De oorzaak hiervan moet gezocht worden in het droge voorjaar van 2009. Hierdoor ontkiemde het overal aanwezige zaad van de Zeeraket niet en

bleef de soort vrijwel onzichtbaar. Ook zaad dat in het winterhalfjaar ongetwijfeld was binnen gewaaid, kwam door de droogte in het voorjaar niet of nauwelijks tot ontwikkeling. Bovendien was er in de strook die aan het strand grenst behoorlijk wat zand vanaf het strand binnengewaaid. Dit nieuwe zand zal voor een deel de zaadbank van vorig jaar hebben afgedekt. Alleen het reeds aanwezige Helmgras was door de nieuwe zandlaag heen gegroeid.

Wondklaver

Wat direct opviel op veel plaatsen, was de uitbundige groei van klaversoorten. Veel klaversoorten maken een lange penwortel en zijn hierdoor niet zo gevoelig voor droogte als planten die oppervlakkig wortelen. Door het vrijwel ontbreken van concurrentie in het vrijwel onbegroeide gebied om hen heen, konden deze planten uitgroeien tot enorme rozetten van een halve meter of meer. Opvallende soorten in dit verband waren Gewone rolklaver, Hopklaver, Hazenpootje en Wondklaver. De laatste soort deed

het vooral heel goed op de helling voor Huis ter Duin. Hier vormde deze soort rozetten met een doorsnede van meer dan een meter.

Ook andere meerjarige planten deden het relatief goed. Zo was op veel plaatsen het Jakobskruid te zien en ook Bitterkruid, een gele composiet met paardenbloemachtige bloeiwijzen, was veel talrijker dan in 2008. Ook het Schermhavikskruid, in 2008 alleen met wat kiemplanten aanwezig, toonde nu op veel plaatsen zijn gele bloemen. De Wilde peen, ook in het bezit van een stevige penwortel, had duidelijk geen last van de droogte gehad en was in 2009 veel prominenter aanwezig dan in het jaar daarvoor. Verder vielen de nieuwe vestigingen van het Vlasbekje op. Uit het voorgaande is duidelijk dat vooral de echte duinplanten, met een flink wortelstelsel, zich goed wisten uit te breiden.

Van de bijzondere soorten van 2008 was de Gele hoornpapaver gemakkelijk terug te vinden. Deze tweejarige plant had in 2008 een mooi rozet gevormd en was in 2009 in bloei gekomen. De Zeepostelein was nu op wat meer plekken te zien dan een jaar eerder. Een mooie vondst was de bloeiende Kleine teunisbloem. Deze soort is zeldzaam langs de Hollandse kust, maar komt op sommige Waddeneilanden massaal in de zeeleep voor.

De fraaiste begroeiing was te vinden voor Huis ter Duin. Het zand dat hier ligt, is niet afkomstig van de Noordzeebodem, maar van een plek zo'n 100 meter landinwaarts. Direct na voltooiing van de kustversterking liet de directie van het hotel aan de landzijde een enorme parkeergarage aanleggen. Het zand dat hierdoor vrij kwam werd allemaal aan de zeezijde op het reeds eerder opgespoten zeezand gestort. Juist op deze gedeelten was een

verbluffende vegetatie tot ontwikkeling gekomen. Vele honderden Middelste teunisbloemen waren opgeschoten en enorme rozetten van Wondklaver kleurden de bodem geel. Opvallend was de uitbundige groei van het Bitterkruid. Tot mijn grote verbazing hadden zich hier zelfs al enkele Bitterkruidbremrapen gevestigd! Deze parasiet komt talrijk voor in de Coepelduynen, maar ik had hem in deze nieuwe omgeving nog lang niet verwacht. Het Slangenkruid, nog vrijwel ontbrekend in de rest van de nieuwe duinen, groeide voor Huis ter Duin uitbundig.

de Bitterkruidbremraap en het Bitterkruid

In 2009 hebben de diepwortelende duinplanten het dus duidelijk goed gedaan. Heel benieuwd wat de zomer van 2010 zal brengen. Het zag er aanvankelijk naar uit dat ook dit voorjaar erg droog zou blijven, want maart en vooral april gaven weinig neerslag. Of de overvloedige regen van 2 en 3 mei tot mooie vegetaties zal leiden, zal duidelijk geworden zijn als deze Strandloper op uw deurmat valt.

Kleine teunisbloem

Foto's: Jelle van Dijk